

Domov>Zakonodaja in sodna praksa>Nacionalno pravo

Nacionalno pravo

Ta stran vsebuje informacije o pravnem sistemu in pregled zakonodaje Češke republike.

Pravni viri

Češko pravo, ki je del srednjeevropske pravne kulture, temelji na pisnih pravnih virih ter vključuje zakone in druge zakonodajne akte, razglašene mednarodne pogodbe, ki jih je ratificiral češki parlament (**Parlament ČR**), ter sodbe ustavnega sodišča (**Ústavní soud**) o popolni ali delni razveljavitvi predpisov.

Vrste pravnih aktov – opis

Pravni red Češke republike sestavljajo celotna češka zakonodaja in povezani akti.

Najpomembnejši zakonodajni akti so **zakoni** (*zákony*), tj. zbirke pravil ravnanja, s katerimi so urejena glavna področja življenja posameznikov in družbe. Obsežni zakoni, ki se imenujejo **zakoniki** (*zákoníky*), podrobno urejajo celotno pravno področje na sistematičen način. Akti, ki zajemajo celo področje procesnega prava in vsebujejo natančne postopkovne določbe, se imenujejo **procesni zakoni** (*řády*). Zakoni, ki obravnavajo najpomembnejše zadeve v zvezi z državo ter državljanskimi in človekovimi pravicami (vključno z ustavo Češke republike ter Listino o temeljnih pravicah in svoboščinah), se imenujejo **ustavni zakoni** (*ústavní zákony*), sprejemajo pa se po posebnem postopku.

Zakoni so dopolnjeni z izvedbenimi uredbami: **vladnimi uredbami, odredbami ministrstev ali osrednjih vladnih organov in odredbami avtonomnih regionalnih subjektov**.

Češko pravo vključuje tudi **mednarodne sporazume**, ki jih je ratificiral češki parlament in so zato za Češko republiko zavezujoči. Mednarodni sporazumi so nad preostalo zakonodajo, saj imajo prednost, če se njihove določbe v zvezi z nekim vprašanjem razlikujejo od določb nacionalne zakonodaje.

Poleg zgoraj navedene zakonodaje se v Češki republici od njenega vstopa v Evropsko unijo enako kot v ostalih državah članicah uporablja še **evropska zakonodaja**.

Običajno pravo v Češki republici ni pravni vir. Vendar zakon v določenih primerih dovoljuje njegovo upoštevanje v okviru nekaterih področij ali pravnih načel. V takih primerih je to določeno z zadevnim zakonom, sodišča pa lahko izvršujejo te določbe. Vendar prevladuje stališče, da pravni vir ni pravno načelo ali običajno pravo kot tako, temveč zakon, ki se sklicuje na zadevno načelo ali običajno pravo.

Prav tako ni pravni vir sodba sodišča. Vendar po drugi strani sodišče ne more zavrniti sprejetja odločbe, ker je zakon nepopoln ali dvoumen. Pogosto mora podati svojo razlago zadeve, s katero nato druga sodišča večinoma utemeljujejo svoje sodbe, s čimer se izoblikuje *de facto* pravni precedens. Če se sodba objavi v Zbirki sodb in mnenj sodišč (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*), v kateri so običajno objavljene temeljne odločbe višjih sodišč, se dejansko upošteva kot pravni vir, čeprav uradno nima takega statusa.

Hierarhija pravnih virov

Pravni red v Češki republici je hierarhično urejen. Na vrhu so ustava in drugi ustavni zakoni, ki imajo največjo pravno težo in jih je mogoče spremeniti le z drugim ustavnim zakonom. Pod njimi so običajni zakoni, na podlagi katerih se sprejemajo izvedbene uredbe, ki imajo najmanjšo pravno težo. Predpisi z manjšo pravno težo morajo upoštevati predpise z večjo pravno težo. Zakonodaja je mogoče razveljaviti ali spremeniti le s predpisi z enako ali večjo pravno težo. **Mednarodni sporazumi** imajo poseben položaj. Kot je bilo navedeno zgoraj, so del pravnega reda in imajo v primeru kolizije norm prednost celo pred ustavnimi zakoni.

Predpisi, izpeljani iz zakonov, vključujejo vladne uredbe, splošne normativne odločitve predsednika republike (na primer odločbe o pomilostitvi), predpise ministrstev in drugih osrednjih in lokalnih vladnih organov ter delegirane odredbe regionalnih in občinskih organov. Take določbe morajo biti izdane na podlagi zakona, na področju njegove uporabe in v okviru zakonitega pooblastila.

Kar zadeva **evropsko pravo**, se enako kot v ostalih državah članicah uporablja načelo prevlade prava Skupnosti. Na podlagi tega načela ima evropska zakonodaja v primeru neskladja med evropskim pravom in nacionalnim pravom države članice (zakoni, odredbe itd.) prednost. To velja tako ob neskladju med nacionalnim pravom in primarno zakonodajo Skupnosti (Pogodbe) kot tudi ob neskladju med nacionalnim pravom in sekundarno zakonodajo Skupnosti (uredbe, direktive itd.). Po prevladujoči razlagi prava iz tega niso izvzeti niti nacionalni vrhovni pravni akti, saj evropsko pravo prevlada tudi nad ustavami in ustavnimi zakoni držav članic.

Mednarodni sporazumi, ki so za Češko republiko zavezujoči, postanejo del prava te države, ko jih ratificira parlament, če ni z nobenim ustavnim zakonom določeno, da je za ratifikacijo zadevnega sporazuma potreben referendum. Predsednik republike ratificira mednarodne sporazume. Po ratifikaciji je treba češko različico sporazuma objaviti v Zbirki mednarodnih sporazumov (*Sbírka mezinárodních smluv*).

Institucionalni okvir

Institucije, pristojne za sprejemanje zakonodaje

Zakonodajna oblast je v Češki republici dodeljena parlamentu, ki je sestavljen iz dveh domov:

poslanske zbornice (200 poslancev) in

senata (81 senatorjev).

Zakonodajni postopek

Postopek sprejemanja zakonov ali zakonodajni postopek se začne s pravico do pobude. Posamezni poslanci ali poslanske skupine, senat, vlada in regionalni organi imajo pravico predlagati nove zakone ali spremembe veljavnih zakonov. Le vlada lahko predlaga zakone v zvezi z državnim proračunom ali zaključkom nacionalnih računov, le poslanska zbornica pa lahko o njih odloča. Vendar lahko vlada poda mnenje o katerem koli osnutku zakona. O osnutku najprej v treh zaporednih obravnavah razpravlja poslanska zbornica in ga po potrebi spremeni.

Zakon se potrdi z navadno večino navzočih poslancev. Nato predsednik poslanske zbornice potrjeni osnutek kar najhitreje pošlje senatu, ki ima za razpravo o njem na voljo le 30 dni – v nasprotju s pogosto dolgotrajnimi razpravami v poslanski zbornici, ki lahko trajajo tudi več mesecev. Senat mora ob izteku tega roka osnutek ali potrditi ali zavrniti, ali pa poslanski zbornici vrniti spremenjeno različico. Lahko tudi odloči, da o zakonu sploh ne bo razpravjal. Če senat osnutek potrdi, odloči, da o njem ne bo razpravjal, ali do izteka roka ne poda mnenja, se šteje, da je zakon sprejet, in se pošlje predsedniku republike v podpis. Če senat osnutek zavrne, poslanska zbornica znova glasuje o njem. Zakon je sprejet, če je v poslanski zbornici potrjen z absolutno večino. Če senat poslanski zbornici vrne spremenjeni osnutek, spodnji dom glasuje o različici, ki jo je potrdil senat. Zakon se sprejme z navadno večino poslancev. Če poslanska zbornica ne potrdi osnutka, kot ga je spremenil senat, znova glasuje o njegovi izvorni različici, ki je bila poslana senatu. Zakon je sprejet, če ga potrdi absolutna večina vseh poslancev (če torej dobi vsaj 101 glas). Zakone o volitvah in nekatere druge vrste zakonov morata odobriti poslanska zbornica in senat.

Predsednik republike lahko v 15 dneh po prejetju potrjenega osnutka zavrne njegov podpis in ga vrne poslanski zbornici v nadaljnjo razpravo, pri čemer mora navesti razloge za to. To se imenuje predsedniški veto. Poslanska zbornica lahko predsedniški veto razveljavi brez kakršne koli spremembe osnutka, če tako glasuje absolutna večina poslancev. V tem primeru je zakon sprejet, sicer pa ne.

Poleg predsednika republike zakone podpišeta še predsednik poslanske zbornice in ministrski predsednik, vendar je to zgolj formalnost.

Če je poslanska zbornica razpuščena, lahko senat sprejme predpise na nekaterih področjih, na katerih je potrebno takojšnje ukrepanje in v zvezi s katerimi bi bilo sicer treba sprejeti zakon. Vlada lahko senatu predlaga ukrepe, ki jih mora poslanska zbornica potrditi na prvem zasedanju, sicer prenehajo veljati. Izjema v opisanem zakonodajnem postopku so ustavni zakoni. Ti so sprejeti, če jih potrdi tripetinska večina vseh poslancev (kvalificirana večina) in tripetinska večina navzočih senatorjev, ne pa navadna večina (polovica) navzočih poslancev, kot se to zahteva pri običajnih zakonih. Ustavne zakone je mogoče spremeniti ali dopolniti le z drugimi ustavnimi zakoni (kar pomeni, da jih ni mogoče spremeniti s predpisi senata, če je poslanska zbornica razpuščena), zanje pa ni mogoče uporabiti niti predsedniškega veta.

Ministrstva, druge upravne agencije in samoupravni regionalni organi lahko v okviru svojih pristojnosti sprejemajo podrobna izvedbena pravila (uredbe in odredbe).

Veljavnost zakonodaje

Da začne zakon veljati, mora biti objavljen. Ustavni zakoni, zakoni in drugi predpisi (vladne uredbe, ministrske odredbe itd.) se objavljajo v Zbirki zakonov (*Sbírka zákonů*), ki jo izdaja Ministrstvo za notranje zadeve Češke republike. Zakonodaja začne veljati in postane del češkega prava na dan, ko je objavljena v tej zbirki. V njej je naveden tudi datum, ko se začne zadevni predpis uporabljati. To je datum, od katerega mora vsakdo upoštevati njegove določbe. Če ni določen poznejši datum, se začne zakonodaja uporabljati 15 dni po objavi. V primeru nujnega javnega interesa se lahko začne uporabljati prej, vendar nikoli pred datumom objave. Tako se lahko začne zakon uporabljati na datum začetka veljavnosti, nikakor pa ne pred začetkom veljavnosti. Predpisi, ki jih sprejme senat, se enako kot zakoni objavijo v Zbirki zakonov (*Sbírka zákonů*), ratificirani mednarodni sporazumi pa v Zbirki mednarodnih sporazumov (*Sbírka mezinárodních smluv*). Regionalna zakonodaja se objavlja v uradnih listih, občinska zakonodaja pa je 15 dni izobešena na uradni oglasni deski sveta in je nato na voljo na kateri koli uveljavljen način, ki se uporablja v zadevni lokalni skupnosti.

Če zakoni ali posamezne zakonske določbe niso skladni z ustavnim redom ali če drugi pravni akti ali njihove posamezne določbe niso skladni z ustavnim redom ali katerim od zakonov, ustavno sodišče odloči, ali jih je treba razveljaviti.

Za več informacij glej besedilo [ustave](#).

Pravna zbirka podatkov

Pravno zbirko podatkov vodi in vzdržuje Ministrstvo za notranje zadeve Češke republike. Njena vsebina je naslednja:

Del uradne spletne strani Ministrstva za notranje zadeve ([Ministerstvo vnitra](#)) je namenjen zakonodaji ([legislativa](#)). Vsebuje elektronske kopije (PDF) iz Zbirke zakonov ([Sbírka zákonů](#)) in Zbirke mednarodnih sporazumov ([Sbírka mezinárodních smluv](#)) (del uradnega lista). Spletna stran nima uradnega statusa ali pravne veljave. Verodostojna je le tiskana različica Zbirke zakonov. Spletna stran je dostopna javnosti, informacije, ki jih potrebujete, pa lahko iščete po celotnem besedilu dokumentov in metapodatkih.

Zavihek z zakoni ([Sekce zákony](#)) na portalu češke vlade ([Portál veřejné správy České republiky](#)) vsebuje celotna posodobljena besedila zakonov in izvedbenih uredb. Ta spletna stran nima uradnega statusa ali pravne veljave. Iskati je mogoče po celotnem besedilu ter po imenih in številkah dokumentov v zbirki podatkov.

Informacijski sistem [ISAP](#) omogoča dostop do zbirk podatkov, ki se uporabljajo za dodelitev koordinacijskih vlog dokumentov Sveta in zakonodajnih aktov, objavljenih v Uradnem listu EU. Prav tako nadzoruje izvedbeni postopek, nacionalni zakonodajni postopek in postopke za ugotavljanje kršitev. V zbirki podatkov je na voljo elektronski arhiv nacionalnih stališč, delovnih dokumentov, korelacijskih tabel itd.

Sodna praksa

V Češki republiki ni ene same uradne ali zasebne zbirke, v kateri bi se sistematično objavljale temeljne sodbe vseh čeških sodišč, tj. sodbe ustavnega sodišča in splošnih sodišč, ki imajo lahko splošne posledice. Ugotovitve ustavnega sodišča se objavljajo v Zbirki sodb in sklepov ustavnega sodišča (*Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu*) praške založbe C. H. Beck. Kar zadeva sodbe splošnih sodišč, se sistematično objavljajo le izbrane ugotovitve vrhovnih sodišč – vrhovnega sodišča in vrhovnega upravnega sodišča. Izbrane sodbe in mnenja vrhovnega sodišča, katerih namen je utrditi sodno prakso nižjih civilnih in kazenskih sodišč redne pristojnosti, se objavljajo v Zbirki sodb in mnenj sodišč (*Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*) praške založbe LexisNexis. Izbrane sodbe in sklepi vrhovnega upravnega sodišča se objavljajo v Zbirki sodb vrhovnega upravnega sodišča (*Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu*) praške založbe ASPI. Sodna praksa nižjih splošnih sodišč se ne objavlja sistematično; izbrane sodbe so včasih objavljene v pravnem periodičnem tisku.

Zelo uporabni so uradni elektronski iskalniki po sodni praksi ustavnega sodišča in obeh splošnih vrhovnih sodišč, saj zajemajo celotne sodbe teh sodišč.

Prek njih se začne elektronsko iskanje po strežnikih različnih nižjih splošnih sodišč, rezultati pa vključujejo izbrane dele njihove sodne prakse.

[Judikatura Ústavního soudu ČR](#) (sodna praksa ustavnega sodišča)

[Judikatura Nejvyššího soudu ČR](#) (sodna praksa vrhovnega sodišča)

[Judikatura Nejvyššího správního soudu](#) (sodna praksa vrhovnega upravnega sodišča)

Ali je dostop do zbirke podatkov brezplačen?

Dostop do zbirke podatkov je brezplačen.

Izbrane komercialne zbirke podatkov:

[ASPI](#)

[LEXDATA](#)

[LEXGALAXY](#)

[SAGIT](#)

[TORI](#)

Zadnja posodobitev: 16/09/2020

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.

Zaradi izstopa Združenega kraljestva iz Evropske unije države članice posodablja strani z nacionalno vsebino na tem spletišču. Če spletna stran vključuje vsebino, ki še ne odraža izstopa Združenega kraljestva, je nenamerna in jo bomo ustrezno odpravili.